

Sprawozdanie

komisji szkolnej o wniosku pp. Goldmana i Fruchtmana o założenie przy seminarjach nauczycielskich, a w pierwszym rzędzie we Lwowie i w Krakowie, kursów dla kształcenia kandydatów na nauczycieli religii mojżeszowej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek powyższy przydzielony komisji szkolnej uchwałą z dnia 8. b. m. uzasadniony został przez jednego z wnioskodawców przedewszystkiem ważnością nauki religii w ogóle, dalej zaś następującymi względami.

Ustawa z dnia 1. grudnia 1889 roku o katechetach i nauczycielach religii przy szkołach ludowych zawiera wprawdzie postanowienia, które normują także udzielanie nauki religii mojżeszowej. Odnosne przepisy brzmią:

§. 3. „Osobnymi nauczycielami religii mogą być tylko takie osoby, które wyznaniowa ich władza zwierzchnicza uzna za uzdolnione do tego. W szczególności zaś mogą być ustanowieni:

c) dla nauki religii izraelskiej tylko te osoby, które ukończyły szkoły rabinów i złożyły egzamin na rabina z dobrym postępem, lub też którzy mają kwalifikację na nauczyciela szkół ludowych, a posiadają kwalifikację przepisaną do udzielania nauki religii“.

Przepisy te jednak w praktyce najczęściej nie mogą dotąd być zastosowane.

Szkół rabinów u nas nie ma, trudno wogóle o nauczyciela z odpowiednią kwalifikacją, a zwłaszcza ze znajomością języka wykładowego. Najczęściej nauka religii wcale nie bywa udzielaną młodzieży żydowskiej. Dzieje się to ze szkodą tej młodzieży, zniechęca rodziców i spowodowuje ich do tego, że zamiast do szkół publicznych, posyłają swe dzieci do szkół pokątnych.

Komisya szkolna uznała ważność przedmiotu, słuszność przytoczonych przez wnioskodawcę uwag i potrzebę przedsięwzięcia kroków, któreby wykazanym brakiem zaradziły.

Komisya jednak nie mogła zapoznawać, że co do praktycznego sposobu dojścia do tego celu nasuwają się wątpliwości. Wątpliwości te odnoszą się głównie do pytania: czy

kursa takie, jakich wnioskodawcy żądają, połączyć można i połączyć trzeba ze seminarjami nauczycielskimi, skoro dla innych wyznań nie ma takich osobnych kursów przy tych seminarjach, gdyż nauczyciele religii katolickiej i protestanckiej kształcą się w osobnych instytutach po za seminarjum nauczycielskiem.

Dalszem, nie mniej ważnem byłoby pytanie: jakby się zachowały do ustanowienia takich kursów władze wyznaniowe izraelickie?

Z tych już przykładów wynika, że rzeczony projekt potrzebuje ściślejszego badania, a badanie takie może być zadaniem tylko kompetentnych władz.

Komisya szkolna zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Wniosek pp. Goldmana i Fruchtmana odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem zbadania odnośnej sprawy w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową i zdania sprawy, względnie przedłożenia odpowiednich wniosków, na najbliższej sesyi sejmowej“.

We Lwowie dnia 24. listopada 1890.

Przewodniczący i sprawozdawca:

Czartoryski.